TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2010 m. rugsėjo 8 d.*

Byloje C-46/08

dėl *Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht* (Vokietija) 2008 m. sausio 30 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2008 m. vasario 8 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Carmen Media Group Ltd

prieš

Land Schleswig-Holstein,

Innenminister des Landes Schleswig-Holstein

*Proceso kalba: vokiečių.

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot ir P. Lindh, teisėjai K. Schiemann (pranešėjas), A. Borg Barthet, M. Ilešič, J. Malenovský, U. Lõhmus, A. Ó Caoimh ir L. Bay Larsen,

generalinis advokatas P. Mengozzi,
posėdžio sekretorius B. Fülöp, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2009 m. gruodžio 8 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Carmen Media Group Ltd*, atstovaujamos advokatų W. Hambach, M. Hettich ir S. Münstermann bei profesoriaus C. Koenig,

— *Land Schleswig-Holstein ir Innenminister des Landes Schleswig-Holstein,* atstovaujamų L.-E. Liedke ir D. Kock, padedamų advokatų M. Hecker ir M. Ruttig,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos M. Lumma, J. Möller ir B. Klein,

— Belgijos vyriausybės, atstovaujamos L. Van den Broeck, padedamos advokatų P. Vlaemminck ir A. Hubert,

— Graikijos vyriausybės, atstovaujamos A. Samoni-Rantou, M. Tassopoulou ir O. Patsopoulou,

— Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos F. Díez Moreno,

— Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos C. Wissels ir M. de Grave,

— Austrijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pesendorfer,

— Norvegijos vyriausybės, atstovaujamos K. Moen,

— Europos Komisijos, atstovaujamos E. Traversa, P. Dejmek ir H. Krämer,

susipažinęs su 2010 m. kovo 4 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su EB 49 straipsnio išaiškinimu.

2 Prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą tarp *Carmen Media Group Ltd* (toliau – *Carmen Media*) ir Šlėzvigo-Holšteino federalinės žemės bei Šlėzvigo-Holšteino federalinės žemės vidaus reikalų ministro dėl šių atsisakymo priimti *Carmen Media* prašymą pripažinti teisę siūlyti šioje federalinėje žemėje internetu lažybas dėl sporto varžybų.

Nacionalinė teisė

Federalinės žemės teisė

3 Vokietijos baudžiamojo kodekso (*Strafgesetzbuch*) 284 straipsnyje nustatyta:

„1. Asmuo, kuris viešai organizuoja arba vykdo azartinius lošimus be administracinių institucijų leidimo arba suteikia tam reikalingus įrenginius, baudžiamas laisvės atėmimu iki dvejų metų arba bauda.

<...>

3. Asmuo, kuris veikia 1 dalyje numatytais atvejais

1) vykdydamas profesinę veiklą <...>

<...>

baudžiamas laisvės atėmimu nuo trijų mėnesių iki penkerių metų.

<...>“

4 Išskyrus lažybas, susijusias su oficialiomis žirgų varžybomis, kurios reglamentuojamos Lenktynių lažybų ir loterijų įstatymu (*Rennwett-und Lotteriegesetz*, toliau – RWLG), ir lošimų automatų, suteikiančių galimybę laimėti kitose nei kazino vietose (lošimų salonuose, kavinėse, restoranuose, apgyvendinimo vietose), įrengimą ir naudojimą, o tai reglamentuojama Amatininkų, prekybininkų ir gamybinio pobūdžio profesinės veiklos kodeksu (*Gewerbeordnung*) ir Nutarimu dėl lošimų automatų ir kitų lošimų, suteikiančių galimybę laimėti (*Verordnung über Spielgeräte und andere Spiele mit Gewinnmöglichkeit*), kompetenciją nustatyti sąlygas, kuriomis gali būti suteikiami minėto baudžiamojo kodekso 284 straipsnyje numatyti azartinių lošimų leidimai, turi įvairios federalinės žemės.

5 RWLG 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Asociacija, kuri nori vykdyti abipusių lažybų veiklą vykstant viešoms žirgų lenktynėms arba kitoms viešoms žirgų sportinėms varžyboms, pagal federalinės žemės teisę turi gauti kompetentingų valdžios institucijų leidimą.“

6 RWLG 2 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta:

„Asmuo, kuris vykdydamas komercinę veiklą nori sudaryti lažybas vykstant viešosioms žirgų sportinėms varžyboms arba būti tokių lažybų tarpininkas (*Bookmaker*), pagal federalinės žemės teisę turi gauti kompetentingų valdžios institucijų leidimą."

GlüStV

7 Valstybine sutartimi dėl loterijų Vokietijoje (*Staatsvertrag zum Lotteriewesen in Deutschland*, toliau – *LottStV*), įsigaliojusia 2004 m. liepos 1 d., federalinės žemės sukūrė vienodą pagrindą organizuojant, vykdant komercinius azartinius lošimus, išskyrus kazino, ir nustatant jų vietą.

8 2006 m. kovo 28 d. sprendimu *Bundesverfassungsgericht* (Federalinis Konstitucinis Teismas) dėl teisės akto, kuriuo *LottStV* perkeliamas į Bavarijos federalinės žemės teisę, nusprendė, kad lažybų dėl sporto varžybų valstybės monopolis šioje federalinėje žemėje nesuderinamas su Konstitucijos 12 straipsnio 1 dalimi, kuria garantuojama laisvė pasirinkti profesiją. Šis teismas, be kita ko, nusprendė: kadangi šiuo monopoliu draudžiama organizuoti privačias lažybas, o atitinkami teisės aktai, kuriais būtų struktūriškai ir iš esmės, faktiškai ir teisiškai siekiama iš tikrųjų prisidėti prie tikslo sumažinti lošimų aistrą ir kovoti su priklausomybe nuo lošimų, nėra priimti, juo neproporcingai pažeidžiama garantuojama laisvė užsiimti verslu.

9 Kaip matyti iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paaiškinimų, nuo 2008 m. sausio 1 d. taikoma valstybinė sutartis dėl azartinių lošimų (*Glücksspielstaatsvertrag*, toliau – *GlüStV*), kurią federalinės žemės sudarė siekdamos įvykdyti reikalavimus, nustatytus minėtame 2006 m. kovo 28 d. sprendime, yra naujas vienodas pagrindas organizuojant ir vykdant komercinius azartinius lošimus, taip pat jiems tarpininkaujant.

10 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, jog iš *GlüStV* projekto aiškinamojo rašto (toliau – aiškinamasis raštas), be kita ko, matyti, kad pirminis ir svarbiausias šios sutarties tikslas – azartinių lošimų prevencija ir kova su priklausomybe nuo jų. Remiantis aiškinamuoju raštu, 2006 m. balandžio mėn. azartinių lošimų rinkos Europos Sąjungoje tyrimas, kurį Europos Bendrijų Komisijos prašymu atliko Šveicarijos lyginamosios teisės institutas, aiškiai parodo šiuo atveju galimą griežto atitinkamos veiklos reglamentavimo ir nukreipimo tam tikra linkme veiksmingumą.

11 Dėl specifinio lažybų dėl sporto varžybų sektoriaus aiškinamajame rašte pažymėta, kad nors daugeliui lošėjų tokios lažybos yra poilsis ir pramoga, vis dėlto dėl smarkiai plintančių sporto lažybų atsirandanti priklausomybė nuo jų gali būti labai didelė, kaip tai patvirtinama mokslo tyrimais ir turimomis ekspertų ataskaitomis. Taigi reikėtų imtis šios priklausomybės prevencijos priemonių nustatant apribojimus tokių azartinių lošimų organizavimui, vertimuisi azartinių lošimų veikla ir jos vykdymui. Minėtų lošimų rinka turi būti nukreipta tam tikra linkme ir apribota *GlüStV*, be kita ko, išsaugant egzistuojantį potencialiai labai pavojingų lažybų dėl sporto varžybų ir loterijų organizavimo monopolį.

12 Remiantis *GlüStV* 1 straipsniu šios sutarties tikslai yra šie:

„1) užkirsti kelią priklausomybei nuo azartinių lošimų ir lažybų ir sudaryti sąlygas veiksmingai kovoti su priklausomybe;

2) apriboti azartinių lošimų pasiūlą bei nukreipti gyventojų potraukį lošti taip, kad, be kita ko, būtų užkirstas kelias lošimams, kuriems neišduotas leidimas;

3) užtikrinti nepilnamečių ir lošėjų apsaugą;

4) užtikrinti tinkamą azartinių lošimų eigą, lošėjų apsaugą nuo apgaulės ir užkirsti kelią nusikalstamumui, susijusiam su azartiniais lošimais ir kylančiam iš jų."

13 *GlüStV* 2 straipsnyje patikslinama, kad kazino taikomi tik 1, 3–8, 20 ir 23 straipsniai.

14 *GlüStV* 4 straipsnyje įtvirtinta:

„1. Organizuoti viešai prieinamus azartinius lošimus ar jiems tarpininkauti leidžiama tik gavus atitinkamos federalinės žemės kompetentingos institucijos leidimą. Draudžiama organizuoti tokius lošimus ir tarpininkauti jiems neturint šio leidimo (neteisėti azartiniai lošimai).

2. Leidimas nesuteikiamas, jei azartinių lošimų organizavimas ar tarpininkavimas jiems prieštarauja 1 straipsnyje nustatytiems tikslams. Neturi būti suteikiamas leidimas tarpininkauti pagal šią valstybinę sutartį neteisėtiems azartiniams lošimams. Negali būti reikalaujama suteikti leidimo.

<...>

4. Draudžiama viešai prieinamus azartinius lošimus organizuoti internetu arba jiems tarpininkauti."

15 *GlüStV* 10 straipsnyje nustatyta:

„1. Kad pasiektų 1 straipsnyje įtvirtintus tikslus, federalinės žemės pagal teisės nuostatas turi pareigą užtikrinti pakankamą azartinių lošimų pasiūlą. Joms padeda techninis komitetas, kurį sudaro kovos su priklausomybe nuo azartinių lošimų ekspertai.

2. Remdamosi įstatymu federalinės žemės privalo vykdyti šį uždavinį pačios arba per viešuosius juridinius asmenis ar privatinės teisės reglamentuojamas bendroves, kurių didžioji dalis akcijų tiesiogiai arba netiesiogiai priklauso viešosios teisės reglamentuojamiems juridiniams asmenims.

<...>

5. Kiti asmenys, nepaminėti 2 dalyje, turi teisę organizuoti tik loterijas ir lošimus pagal trečio skyriaus nuostatas.“

16 *GlüStV* trečias skyrius susijęs su nedidelę priklausomybę galinčiomis sukelti loterijomis, kurias galima organizuoti tik labai griežtomis sąlygomis ir tai gali daryti tik organizatoriai, kurie siekia bendrojo intereso arba labdaros tikslų.

17 *GlüStV* 25 straipsnio 6 dalyje nustatyta:

„Federalinės žemės, nukrypdamos nuo 4 straipsnio 4 dalies, ilgiausiai vienus metų nuo valstybinės sutarties įsigaliojimo gali leisti organizuoti loterijas internetu arba joms tarpininkauti, jei nėra priežasčių atsisakyti suteikti leidimą pagal 4 straipsnio 2 dalį ir yra įvykdytos šios sąlygos:

— tapatybės nustatymo ir patvirtinimo priemonėmis užtikrinama, kad nepilnamečiai arba lošėjai, kuriems draudžiama lošti, negalėtų to daryti, laikantis Komisijos direktyvų dėl nepilnamečių, kaip medijos vartotojų uždaros grupės, apsaugos,

— leidime nustatytas statymų limitas yra 1 000 EUR per mėnesį, taip pat draudžiamas kreditas,

— draudimas specialiai skatinti priklausomybę rengiant momentines loterijas ir suteikiant galimybę interaktyviai dalyvauti skelbiant rezultatus realaus laiko režimu; galimybė rengti tik dvi loterijas per savaitę, kuriose galima išlošti,

— vietos nustatymas taikant šiuolaikiškiausius metodus, siekiant užtikrinti, kad dalyvauti galėtų tik į leidimo taikymo sritį patenkantys asmenys,

— prie specifinių interneto sąlygų pritaikytos socialinių priemonių programos, kurios veiksmingumas bus įvertintas moksliniais tyrimais, sukūrimas ir įgyvendinimas."

18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad remiantis aiškinamuoju raštu *GlüStV* 25 straipsnio 6 dalies nuostata siekiama užtikrinti teisingumo pusiausvyrą ir suteikti dviem komercinius lošimus rengiantiems ūkio subjektams, kurie veikia vien per internetą ir kuriuose dirba atitinkamai 140 ir 151 asmenų, pakankamai laiko, kad jie galėtų pereiti prie pagal *GlüStV* leidžiamų platinimo būdų.

Šlėzvigo-Holšteino federalinės žemės teisės nuostatos

19 *GlüStV* perkelta 2007 m. gruodžio 13 d. Šlėzvigo-Holšteino federalinės žemės valstybinės sutarties dėl azartinių lošimų Vokietijoje taikymo įstatymu (*Gesetz zur Ausführung des Staatsvertrages zum Glücksspielwesen in Deutschland*) (GVOBl. 2007, p. 524, toliau – *GlüStV AG*).

20 *GlüStV AG* 4 straipsnyje nustatyta:

„1. Siekdama *GlüStV* 1 straipsnyje nurodytų tikslų, Šlėzvigo-Holšteino federalinė žemė kontroliuoja azartinius (lošimus) ir užtikrina pakankamą azartinių lošimų pasiūlą bei mokslinius tyrimus, kad būtų išvengta priklausomybės nuo azartinių lošimų pavojaus ir jam užkirstas kelias.

2. Pagal *GlüStV* 10 straipsnio 1 dalį Šlėzvigo-Holšteino federalinė žemė įgyvendina šią užduotį per *NordwestLotto Schleswig-Holstein GmbH & Co. KG*. (*NordwestLotto Schleswig-Holstein*), kurios akcijos tiesiogiai ar netiesiogiai, visos ar didžioji dalis priklauso federalinei žemei. <...>

3. *NordwestLotto Schleswig-Holstein* gali organizuoti skaitmenines loterijas, momentines loterijas ir sporto lažybas, taip pat papildomas loterijas ir lošimus.

<...>“

21. GlüStV AG 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta:

„GlüStV 4 straipsnio 1 dalyje numatytos azartinių lošimų, kurie nėra loterijos, galinčios sukelti nedidelę priklausomybę (6 straipsnis), leidimo sąlygos:

1) nėra *GlüStV* 4 straipsnio 2 dalies pirmame ir antrame sakiniuose numatytų atsisakymo suteikti leidimą motyvų;

2) laikomasi

a) nepilnamečių apsaugos reikalavimų pagal *GlüStV* 4 straipsnio 3 dalį,

b) GlüStV 4 straipsnio 4 dalyje įtvirtinto interneto draudimo,

c) GlüStV 5 straipsnyje įtvirtintų reklamos apribojimų,

d) GlüStV 6 straipsnyje įtvirtintų reikalavimų, susijusių su socialinių priemonių programa, ir

e) reikalavimų, susijusių su priklausomybės pavojaus išaiškinimu pagal GlüStV 7 straipsnį;

3) organizatorės ar organizatoriaus arba tarpininko, turinčių, be kita ko, užtikrinti, kad organizavimas ir tarpininkavimas vyktų nuolat, o lošimų dalyviai ir kompetentingos valdžios institucijos galėtų juos lengvai patikrinti, patikimumas;

4) techninio komiteto dalyvavimas pagal *GlüStV* 9 straipsnio 5 dalį siūlant naujus azartinius lošimus, naujus platinimo būdus arba gerokai praplečiant jau naudojamus platinimo būdus ir užtikrinimas, kad buvo parengta ataskaita dėl naujos pasiūlos arba padidėjusios pasiūlos socialinių pasekmių;

5) *GlüStV* 10 straipsnio 2 dalyje nurodytos organizatorės arba organizatoriai dalyvauja sutartoje draudimo tam tikriems lošėjams lošti sistemoje pagal *GlüStV* 8 ir 23 straipsnius;

6) užtikrinama, kad lošėjai, kuriems draudžiama lošti, negalėtų to daryti pagal *GlüStV* 21 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį ir 22 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį, ir

7) komercinių lošimų tarpininkai laikosi *GlüStV* 19 straipsnio reikalavimų.

Leidimas suteikiamas, jei įvykdomos pirmame sakinyje nurodytos sąlygos.“

22 *GlüStV AG* 9 straipsnyje nustatyta:

„Nukrypstant nuo *GlüStV* 4 straipsnio 4 dalies, iki 2008 m. gruodžio 31 d. gali būti leista organizuoti loterijas internetu arba joms tarpininkauti, jei įvykdytos *GlüStV* 25 straipsnio 6 dalyje išvardytos sąlygos. <...>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

23 *Carmen Media* įsteigta Gibraltare, kur gavo licenciją, leidžiančią verstis lažybų dėl sporto varžybų veikla. Tačiau dėl su mokesčiais susijusių priežasčių pagal minėtą licenciją leidžiama verstis lažybų veikla tik užsienyje (*offshore bookmaking*).

24 *Carmen Media* norėjo internetu siūlyti šias lažybas Vokietijoje ir todėl 2006 m. vasario 10 d. pateikė Šlėzvigo-Holšteino federalinei žemei prašymą remiantis Gibraltare gauta licencija konstatuoti tokios veiklos teisėtumą, o nepatenkinus prašymo – suteikti jai leidimą verstis arba nesuteikus nesiimti veiksmų dėl jos veiklos, kol bus patvirtinta Bendrijos teisę atitinkanti leidimų išdavimo privatiems paslaugų teikėjams procedūra.

25 2006 m. gegužės 29 d. atmetus šiuos prašymus, 2006 m. birželio 30 d. *Carmen Media* pareiškė ieškinį *Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht* (Šlėzvigo-Holšteino administracinis teismas). Grįsdama ieškinį ji, be kita ko, nurodė, kad Šlėzvigo-Holšteino federalinėje žemėje galiojantis lažybų dėl sporto varžybų valstybės monopolis prieštarauja EB 49 straipsniui. Iš tikrųjų, priešingai nei reikalauja Teisingumo Teismas,

būtent 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimas *Gambelli ir kt.* (C-243/01, Rink. p. I-13031), teisinė ir praktinė lažybų dėl sporto varžybų ir loterijų valstybės monopolio struktūra, kaip nustatyta *LottStV*, neleidžia nuosekliai ir sistemiškai kovoti su priklausomybe nuo lošimų. Pasak *Carmen Media*, kitiems lošimų ir lažybų būdams, kaip antai lošimo automatai, lažybos dėl žirgų lenktynių arba lošimo įstaigų siūlomi lošimai, valstybės monopolis netaikomas, be to, jos vis labiau plinta, nors tokie lošimai ir lažybos kelia didesnį priklausomybės pavojų nei lažybos dėl sporto varžybų ir loterijos. Vykstant procesui *Carmen Media* nurodė, kad toks nesuderinamumas atsirado įsigaliojus *GlüStV* ir *GlüStV AG*.

26 Savo ruožtu Šlėzvigo-Holšteino federalinė žemė tvirtina, jog tai, kad *Carmen Media* turima licencija apribota „offshore bookmaking“, neleidžia jai remtis su laisve teikti paslaugas susijusiomis Bendrijos nuostatomis, nes minėtas ūkio subjektas negali teisėtai teikti savo paslaugų įsisteigimo valstybėje narėje. Be to, ji nurodo, kad Bendrijos teisėje nėra bendro azartinius lošimus reglamentuojančių teisės nuostatų nuoseklumo reikalavimo. Iš tikrųjų įvairūs lošimų sektoriai nėra panašūs, ir galimi trūkumai viename sektoriuje neturi įtakos kitiems sektoriams taikomos tvarkos teisėtumui. Valstybės monopolio atitiktį Bendrijos teisei reikia vertinti atsižvelgiant tik į atitinkamą lošimų sektorių. Šiuo atveju atitiktis yra akivaizdi, ypač įsigaliojus *GlüStV* ir *GlüStV AG*.

27 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad *Carmen Media* prašymo kaip privačiai teikėjai realiu laiku siūlyti Šlėzvigo-Holšteino federalinėje žemėje lažybas dėl sporto varžybų vertinimas visų pirma priklauso nuo atsakymo į du Šlėzvigo-Holšteino federalinės žemės nurodytus argumentus.

28 Kalbėdamas apie pirmąjį argumentą, minėtas teismas mano, jog tam, kad norinčiam internetu teikti paslaugas teikėjui būtų taikomos normos dėl laisvės teikti paslaugas, pakanka, kad atitinkama veikla nebūtų neteisėta minėto paslaugų teikėjo įsisteigimo valstybėje narėje. Klausimas, ar minėtas teikėjas iš tikrųjų teikia tokią paslaugą, neturi reikšmės. Taigi Gibraltare nedraudžiama siūlyti lažybų; šiuo atveju vien dėl su mokesčiais susijusių priežasčių *Carmen Media* išduotu leidimu leidžiama verstis lažybų veikla tik užsienyje.

29 Kalbėdamas apie antrąjį argumentą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad šiuo atveju reikia nagrinėti *GlüStV* ir *GlüStV AG* įtvirtintas vidaus teisės nuostatas, ir klausia, ar valstybės monopoliu ir draudimu atitinkamiems privatiems ūkio subjektams verstis lažybų dėl sporto varžybų ir loterijų, galinčių sukelti nedidelę priklausomybę, veikla, kurie nustatyti susijusiose *GlüStV* 10 straipsnio 1, 2 ir 5 dalių ir *GlüStV AG* 4 straipsnio 2 dalies nuostatose, pažeidžiamas EB 49 straipsnis.

30 Šis teismas pažymi, kad, kaip matyti iš aiškinamojo rašto, pirminis *GlüStV* tikslas – azartinių lošimų prevencija ir kova su priklausomybe nuo jų. Šiuo klausimu jis teigia, jog nusistovėjusioje Teisingumo Teismo praktikoje nustatyta, kad nors valstybių narių turima diskrecija nustatyti savo politikos azartinių lošimų srityje tikslus, būtent vykdyti piliečių skatinimo per daug išlaidauti šiame sektoriuje prevencijos politiką tiksliai apibrėžiant siektiną apsaugos lygį, iš principo, leidžia joms sukurti tokį monopolį, tačiau tik su sąlyga, kad šiuo atžvilgiu priimtos nuostatos atitiks proporcingumo principą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, be kita ko, remiasi 1999 m. rugsėjo 21 d. Sprendimu *Läärä ir kt.* (C-124/97, *Rink.* p. I-6067, 39 punktas). Tačiau šis teismas abejoja, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamų lažybų dėl sporto varžybų valstybės monopolis atitinka reikalavimą nuosekliai ir sistemiškai kovoti su priklausomybe nuo lošimų, numatytą minėto Sprendimo *Gambelli ir kt.* 67 punkte.

31 Šiuo klausimu minėtas teismas pažymi, pirma, kad federalinis ekonomikos ministras neseniai supaprastino lošimų automatų, kurie, remiantis atliktais moksliniais tyrimais ir kaip matyti iš aiškinamojo rašto, gali sukelti didžiausią iš visų azartinių lošimų priklausomybę, komercinio naudojimo sąlygas ir pakeitė Nutarimą dėl lošimų automatų ir kitų lošimų, suteikiančių galimybę laimėti (*BGBl.* 2006 I, p. 280). Nuo 2006 m. sausio 1 d. įsigaliojo tokie pakeitimai: kavinėse leidžiamų įrengti lošimų automatų skaičius padidintas nuo 2 iki 3, minimalus lošimo salono plotas, skirtas vienam lošimo automatui, sumažintas nuo 15 m2 iki 12 m2, maksimalus aparatų skaičius šiuose salonuose padidintas nuo 10 iki 12. Be to, minimali lošimo automatu trukmė sumažinta nuo 12 iki 5 sekundžių, o nuostolių limitas padidintas nuo 60 iki 80 EUR.

32 Antra, yra prieštaravimas tarp lažybų dėl sporto varžybų valstybės monopolį pateisinančių tikslų ir Vokietijos valdžios institucijų įgyvendinamos kazino lošimų, kurių galimas priklausomybės pavojus yra didesnis nei sporto lažybų, skatinimo politikos. Iš tikrųjų per 2000–2006 m. laikotarpį turinčių leidimus kazino skaičius padidėjo nuo 66 iki 81.

33 Trečia, lažybos dėl viešųjų žirgų lenktynių arba kitų žirgų varžybų nepatenka į *GlüStV* taikymo sritį, o reglamentuojamos RWLG, pagal kurį privačioms įmonėms leidžiama organizuoti komercines lažybas.

34 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, teisės nuostatų dėl azartinių lošimu nuoseklumą reikia vertinti bendrai suvokiant leidžiamų azartinių lošimų pasiūlą, o tai ir leidžia teisės aktų leidėjui veiksmingai pašalinti priklausomybės nuo lošimų pavojų.

35 Anot minėto teismo, į tai, kad šios įvairios lošimų formos priklauso federalinių žemių, o ne federalinės valstybės kompetencijai, neturi būti atsižvelgiama vertinant nagrinėjamo monopolio atitiktį Bendrijos teisei.

36 Jei Teisingumo Teismo atsakymas į pirmąjį ir antrąjį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus būtų, kad EB 49 straipsnis taikomas tokioje situacijoje, kaip antai ieškovės pagrindinėje byloje, ir kad minėtas monopolis prieštarauja šiam straipsniui, kiltų klausimas, kaip nacionalinėje teisėje turi būti įvykdyta pareiga apsaugoti minėtame straipsnyje nustatytas ūkio subjektų teises, o konkrečiai kalbant, klausimas dėl *GlüStV* 4 straipsnio 2 dalies, pagal kurią leidimo suteikimas priklauso nuo šioje nuostatoje įtvirtintų sąlygų įvykdymo, atitikties jam.

37 Be to, kiltų klausimas dėl *GlüStV* 4 straipsnio 4 dalyje nustatyto draudimo organizuoti viešuosius azartinius lošimus internetu arba jiems tarpininkauti atitikties EB 49 straipsniui. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šiuo atžvilgiu abejoja, kad tokia priemone galima pasiekti apibrėžtų nepilnamečių apsaugos ir kovos su priklausomybės nuo lošimų pavojumi tikslų.

38 Šiomis aplinkybėmis *Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad remiantis paslaugų teikimo laisve reikalaujama, kad paslaugų teikėjas pagal valstybės narės, kurioje jis yra įsisteigęs, nuostatas turėtų teisę teikti paslaugą ir šioje valstybėje (šiuo atveju – Gibraltaro azartinių lošimų licencijos apribojimas „offshore bookmaking“ paslaugoms)?

2. Ar EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jam iš esmės prieštarauja kova su priklausomybės nuo azartinių lošimų pavojumi grindžiamas valstybinis sporto lažybų ir loterijų (turinčių daugiau nei mažą pavojaus laipsnį) valstybės monopolis, jei šioje valstybėje narėje kitus azartinius lošimus, kurie gali sukelti didelę priklausomybę, gali organizuoti privatūs paslaugų teikėjai ir jei skirtingas sporto lažybų bei loterijų ir kitų azartinių lošimų reglamentavimas pagrįstas skirtinga federalinių žemių ir federalinės valstybės įstatymų leidybos kompetencija?

Jeigu būtų teigiamai atsakyta į antrąjį klausimą:

3. Ar EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jam prieštarauja nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią teisė gauti leidimą organizuoti azartinius lošimus ir jiems tarpininkauti, net ir įvykdžius įstatyme nustatytas leidimo suteikimo sąlygas, priklauso nuo leidimą suteikiančios institucijos diskrecijos?

4. Ar EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jam prieštarauja nacionalinės teisės nuostata, kuria draudžiama organizuoti viešai prieinamus azartinius lošimus internetu ir jiems tarpininkauti, visų pirma, jei kartu – nors tik vienų metų pereinamuoju laikotarpiu – sudaroma galimybė, laikantis nepilnamečių ir lošėjų apsaugos nuostatų, organizuoti azartinius lošimus internetu ir jiems tarpininkauti, kad, siekiant užtikrinti proporcingumo principą, dviem komerciniams lošimų operatoriams, kurie iki šiol veikė vien per internetą, būtų sudaroma galimybė pereiti prie pagal (*GlüStV*) leidžiamų veiklos vykdymo būdų?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

39 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar ūkio subjektas, norintis siūlyti lažybas dėl sporto varžybų kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje jis įsteigtas, gali remtis EB 49 straipsnio nuostatomis tuo atveju, jei neturi leidimo, kuriuo suteikiama teisė siūlyti tokias lažybas jo įsisteigimo valstybėje narėje esantiems asmenims, bet tik turi leidimą siūlyti šias paslaugas asmenims, esantiems už minėtos teritorijos ribų.

40 Šiuo klausimu primintina, kad veikla, kai vartotojams leidžiama už atlygį dalyvauti piniginiuose lošimuose, yra EB 49 straipsnyje numatytas paslaugų teikimas (šiuo klausimu žr., be kita ko, 1994 m. kovo 24 d. Sprendimo *Schindler*, C-275/92, Rink. p. I-1039, 25 punktą ir 1999 m. spalio 21 d. Sprendimo *Zenatti*, C-67/98, Rink. p. I-7289, 24 punktą).

41 Todėl tokios nuostatos, kaip matyti iš nusistovėjusios teismo praktikos, patenka į EB 49 straipsnio taikymo sritį, jei paslaugų teikėjas įsteigtas ne toje valstybėje narėje, kur teikiama paslauga (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Zenatti* 24 ir 25 punktus). Būtent taip yra paslaugų, kurias teikėjas siūlo internetu kitose valstybėse narėse įsisteigusiems potencialiems gavėjams ir teikia jas neišvykdamas iš valstybės narės, kurioje yra įsisteigęs, atveju (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Gambelli ir kt.* 53 ir 54 punktus).

42 Vien tai, kad valstybėje narėje įsteigtam ūkio subjektui išduotas leidimas apima tik lažybas, siūlomas internetu kitose valstybėse narėse esantiems asmenims, savaime nereiškia, kad lažybų siūlymui netaikoma EB 49 straipsnyje garantuojama paslaugų teikimo laisvė.

43 Iš tikrųjų šia nuostata valstybėje narėje įsteigtam ūkio subjektui suteikiama teisė teikti paslaugas kitoje valstybėje narėje nėra susijusi su sąlyga, kad minėtas ūkio subjektas taip pat teiktų tokias paslaugas įsisteigimo valstybėje narėje (žr. 1997 m. birželio 5 d. Sprendimo *VT4*, C-56/96, Rink. p. I-3143, 22 punktą). Šiuo klausimu EB 49 straipsnyje tik reikalaujama, kad paslaugų teikėjas būtų įsisteigęs kitoje valstybėje narėje negu valstybė, kurios subjektas yra asmuo, kuriam tos paslaugos teikiamos.

44 Tokia išvada neriboja jokios valstybės narės, kurios teritorijoje internetu siūlomos lažybos, galimybės nurodyti tokiam ūkio subjektui laikytis jos teisės aktuose įtvirtintų šios srities apribojimų, jei šie apribojimai atitinka Sąjungos teisėje nustatytus reikalavimus, būtent jie yra nediskriminacinio pobūdžio ir proporcingi (žr. 2007 m. kovo 6 d. Sprendimo *Placanica ir kt.,* C-338/04, C-359/04 ir C-360/04, Rink. p. I-1891, 48 ir 49 punktus).

45 Šiuo klausimu primintina, kad dėl paslaugų teikimo laisvę ribojančių vidaus priemonių galimų pateisinimų Teisingumo Teismas daug kartų minėjo, jog azartinių lošimų ir loterijų srityje priimtais nacionalinės teisės aktais siekiami tikslai, vertinami kaip visuma, dažniausiai susiję su atitinkamų paslaugų gavėjų ir, apskritai, vartotojų apsauga, taip pat su socialinės santvarkos apsauga. Jis taip pat pabrėžė, kad tokie tikslai yra privalomųjų bendrojo intereso pagrindų, galinčių pateisinti paslaugų teikimo laisvės pažeidimus, dalis (šiuo klausimu žr., be kita ko, minėtų sprendimų *Schindler* 58 punktą, *Läärä ir kt.* 33 punktą, *Zenatti* 31 punktą, 2003 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo

Anomar ir kt., C-6/01, Rink. p. I-8621, 73 punktą ir minėto Sprendimo *Placanica ir kt.* 46 punktą).

46 Iš Teisingumo Teismo praktikos taip pat matyti, kad kiekviena valstybė narė turi įvertinti, ar, atsižvelgiant į siekiamą teisėtą tikslą, būtina visiškai ar iš dalies uždrausti tokio pobūdžio veiklą, ar ją tik apriboti, ir šiuo tikslu numatyti daugiau ar mažiau griežtą kontrolės tvarką, o priimtų nuostatų būtinumas ir proporcingumas turi būti vertinami atsižvelgiant tik į siekiamus tikslus ir atitinkamų nacionalinės valdžios institucijų siekiamą užtikrinti apsaugos lygį (šiuo klausimu žr., be kita ko, minėtų sprendimų *Läärä ir kt.* 35 ir 36 punktus, *Zenatti* 33 ir 34 punktus ir 2009 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Liga Portuguesa de Futebol Profissional ir Bwin International*, C-42/07, Rink. p. I-7633, 58 punktą).

47 Darydamos nuorodą būtent į 1993 m. vasario 3 d. Sprendimą *Veronica Omroep Organisatie* (C-148/91, Rink. p. I-487) ir 2006 m. rugsėjo 12 d. Sprendimą *Cadbury Schweppes ir Cadbury Schweppes Overseas* (C-196/04, Rink. p. I-7995), Belgijos ir Austrijos vyriausybės suabejojo *Carmen Media* galimybe pagrindinės bylos aplinkybėmis remtis teisės normomis dėl paslaugų teikimo laisvės, nes dėl fiskalinių lengvatų minėtas ūkio subjektas įsisteigė Gibraltare tik siekdamas išvengti griežtesnių teisės normų, kurios jam būtų taikomos, jei jis būtų įsisteigęs valstybės narės, kurioje vykdo veiklą, teritorijoje.

48 Tačiau reikia pažymėti, kad tokie samprotavimai viršija nagrinėjamo prejudicinio klausimo ribas.

49 Iš tikrųjų šis klausimas susijęs tik su tuo, ar toks ūkio subjektas, kaip antai *Carmen Media*, nepatenka į paslaugų teikimo laisvę reglamentuojančių EB nuostatų taikymo sritį dėl to, kad jis neturi Gibraltaro valdžios institucijų išduoto leidimo, kuriuo suteikiama teisė siūlyti lažybas ir Gibraltaro teritorijoje. Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepateikė konkrečių įrodymų ir neišreiškė ypatingų abejonių dėl *Carmen Media* įsisteigimo Gibraltare priežasčių, taip pat neklausė Teisingumo Teismo dėl iš to galinčių kilti pasekmių.

50 Be to, primintina, kad Teisingumo Teismas jau nusprendė, jog EB 49 straipsnio taikymo klausimas skiriasi nuo klausimo, ar valstybė narė gali imtis priemonių, kliudančių kitoje valstybėje narėje įsteigtam paslaugų teikėjui išvengti jos vidaus teisės aktų taikymo (šiuo klausimu žr. 1994 m. spalio 5 d. Sprendimo *TV10*, C-23/93, Rink. p. I-4795, 15 punktą ir pagal analogiją dėl įsisteigimo laisvės 1999 m. kovo 9 d. Sprendimo *Centros*, C-212/97, Rink. p. I-1459, 18 punktą).

51 Šioms aplinkybėms Teisingumo Teismas šioje byloje neturi priimti sprendimo dėl tokių Belgijos ir Austrijos išreikštų abejonių.

52 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti, jog EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad ūkio subjektas, norintis siūlyti lažybas dėl sporto varžybų kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje jis įsteigtas, ir toliau patenka į EB 49 straipsnio taikymo sritį, nepaisant to, kad šis ūkio subjektas neturi leidimo, kuriuo suteikiama teisė siūlyti tokias lažybas jo įsisteigimo valstybėje narėje esantiems asmenims, o turi tik leidimą siūlyti šias paslaugas asmenims, esantiems už minėtos teritorijos ribų.

Dėl antrojo klausimo

53 Remiantis sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikta informacija, nurodyta šio sprendimo 29–35 punktuose, darytina išvada, kad antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį regioniniam vienetui draudžiama nustatyti lažybų dėl sporto varžybų ir loterijų valstybės monopolį, kuris iš esmės grindžiamas skatinimo per daug išlaidauti lošiant prevencija ir kova su priklausomybe nuo lošimų, jei abejojama, kad šiuo atveju minėto tikslo siekiama nuosekliai ir sistemiškai, atsižvelgiant:

— pirma, į aplinkybę, kad privatiems operatoriams leidžiama verstis kitų azartinių lošimų, kaip antai lažybų dėl žirgų varžybų arba lošimų lošimo automatais, veikla ir

— antra, į aplinkybę, kad kitų azartinių lošimų, kaip antai kazino lošimų arba lošimų salonuose, kavinėse, restoranuose, apgyvendinimo vietose įrengtų lošimo automatų, pasiūla yra ekspansinės politikos dalykas.

54 Be to, minėtas teismas klausia, ar atsakymui į šį klausimą gali turėti įtakos tai, kad šių kitų azartinių lošimų reglamentavimas bent iš dalies priklauso federalinės valstybės kompetencijai.

55 Taip pat primintina, kad minėto Sprendimo *Gambelli ir kt.* 67 punkte Teisingumo Teismas pabrėžė, jog lošimų veiklos apribojimus galima pateisinti privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais, kaip antai vartotojų apsauga, sukčiavimo ir piliečių

skatinimo pernelyg išlaidauti lošiant prevencija, ir nusprendė, kad tai galima daryti, tik jei tokiais pagrindais bei socialinės santvarkos pažeidimų prevencija pagrįsti apribojimai būtų tinkami atitinkamų tikslų įgyvendinimui, t. y. kad šie apribojimai padėtų nuosekliai ir sistemiškai riboti lošimų veiklą, užtikrinti.

56 Kaip matyti, be kita ko, iš šio sprendimo 53 straipsnio, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia dėl šio reikalavimo apimties.

57 Anot minėto teismo, iš tikrųjų abejotina, kad lažybų dėl sporto varžybų valstybės monopolis, nustatytas siekiant užkirsti kelią skatinimui pernelyg išlaidauti lošiant ir kovoti su priklausomybe nuo lošimų, kaip nagrinėjamasis pagrindinėje byloje, galėtų nuosekliai ir sistemiškai riboti lažybų veiklą, turint omenyje kitų azartinių lošimų veiklos formas.

58 Taigi, kaip matyti iš šio sprendimo 46 punkte paminėtos teismo praktikos, kiekviena valstybė narė turi įvertinti, ar atsižvelgiant į siekiamą teisėtą tikslą būtina visiškai arba iš dalies uždrausti tokio pobūdžio veiklą, ar ją tik apriboti, ir šiuo tikslu numatyti daugiau ar mažiau griežtą kontrolės tvarką, o priimtų nuostatų būtinumas ir proporcingumas turi būti vertinami atsižvelgiant tik į siekiamus tikslus ir atitinkamų nacionalinės valdžios institucijų siekiamą užtikrinti apsaugos lygį.

59 Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Sutartį atitinkančias teisės normas, nacionalinės valdžios institucijos, įgyvendindamos turimą diskreciją, nustato azartinių arba piniginių lošimų rengimo ir veiklos organizavimo bei kontrolės būdus, pavyzdžiui, sudaro administracinę koncesijos sutartį su valstybe arba apriboja tam tikrų lošimų rengimą ir jų veiklos vykdymą tam skirtose vietose (minėto Sprendimo *Anomar ir kt.* 88 punktas).

60 Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad iš principo reikia atskirai nagrinėti kiekvieną nacionalinės teisės aktais nustatytą apribojimą azartinių lošimų sektoriuje, visų pirma siekiant nustatyti, ar jis tinkamas valstybės narės nagrinėjamu atveju nurodytam tikslui ar tikslams įgyvendinti ir ar neviršija to, kas būtina jiems pasiekti (minėto Sprendimo *Placanica ir kt.* 49 punktas).

61 Minėto Sprendimo *Schindler*, priimto dėl valstybės narės teisės nuostatų, kuriomis draudžiamos loterijos, 50–52 punktuose Teisingumo Teismas, be kita ko, pažymėjo, kad nors iš šioje valstybėje narėje neuždraustų kitų lošimų, kaip antai futbolo rungtynių prognozės arba vadinamasis „bingo“ lošimas, galima surinkti tokias pat statymų sumas kaip iš loterijų ir nors jie iš dalies susiję su atsitiktinumu, šie lošimai skiriasi nuo kitose valstybėse narėse rengiamų loterijų savo dalyku, taisyklėmis ir organizavimo sąlygomis ir todėl nėra tokioje pat padėtyje kaip minėtoje valstybėje narėje uždraustos loterijos ir negali būti su jomis lyginami.

62 Kaip pabrėžė visos Teisingumo Teisme pastabas pateikusios vyriausybės, iš tiesų nustatyta, kad įvairūs lošimai gali iš esmės skirtis visų pirma konkrečiomis organizavimo sąlygomis, jiems būdingų statymų ir laimėjimų dydžiu, galimų lošėjų skaičiumi, lošimų pristatymu, dažnumu, trukme arba kartotinumu, lošėjų reakcijomis arba

aplinkybe, jog būtinas arba nebūtinas fizinis lošėjo dalyvavimas, pavyzdžiui, kazino siūlomų lošimų ir juose arba kitose lošimo vietose įrengtų lošimų automatų atveju.

63 Šiomis sąlygomis dėl aplinkybės, kad vieniems azartiniams lošimams nustatytas valstybės monopolis, kitiems – privatiems ūkio subjektams taikoma leidimų išdavimo tvarka, priemonės, kurios, kaip ir valstybinis monopolis, *prima facie* atrodo kaip labiausiai ribojančios ir veiksmingiausios, atsižvelgiant į jų siekiamus teisėtus tikslus, savaime negali tapti nepagrįstos. Iš tiesų teisėtų tvarkų skirtumas savaime negali paveikti tokio valstybės monopolio tinkamumo piliečių skatinimo pernelyg išlaidauti lošiant prevencijos ir kovos su priklausomybe nuo lošimų tikslui, dėl kurio jis buvo nustatytas, užtikrinti.

64 Tačiau, kaip paminėta šio sprendimo 55 punkte, iš Teisingumo Teismo praktikos taip pat matyti, kad valstybės narės nustatytas laisvės teikti paslaugas ir įsisteigimo laisvės apribojimas, motyvuojamas šiuo tikslu, yra pagrįstas tik tuo atveju, kai šia ribojamąja priemone galima užtikrinti minėto tikslo įgyvendinimą ir nuosekliai bei sistemiškai riboti lažybų veiklą.

65 Be to, Teisingumo Teismas patikslino, kad nacionalinės valdžios institucijos, atsižvelgdamos visų pirma į konkrečias atitinkamos ribojamosios teisės nuostatos taikymo sąlygas, turi įsitikinti, jog ja iš tiesų galima sumažinti galimybes lošti, o veiklą šioje srityje riboti nuosekliai ir sistemingai (šiuo klausimu žr., be kita ko, minėtų sprendimų *Zenatti* 36 ir 37 punktus bei *Placanica ir kt.* 52 ir 53 punktus).

66 Teisingumo Teismas taip pat visais šiais klausimais minėtame Sprendime *Gambelli ir kt.* (7, 8 ir 69 punktai) nusprendė, jog: kadangi valstybės narės valdžios institucijos skatina ir drąsina vartotojus dalyvauti loterijose, azartiniuose lošimuose ar lažybose, siekdamos, kad valstybės iždas iš to gautų finansinės naudos, šios valstybės valdžios institucijos, kad pateisintų tokias ribojamąsias priemones, negali remtis visuomenine socialine santvarka, kiek tai susiję su būtinybe mažinti progų lošti, net jei tai, kaip yra šioje byloje, susiję tik su lažybų veikla.

67 Šiuo atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžė, kad lažybų dėl žirgų varžybų ir lošimų automatų veikla gali verstis leidimą turintys privatūs ūkio subjektai, ir konstatavo, kad, kiek tai susiję su kazino lošimais ir lošimų automatais, kuriems būdingas didesnis priklausomybės pavojus nei lažyboms dėl sporto varžybų, kompetentingos viešosios valdžios institucijos vykdo ekspansinę jų pasiūlos politiką. Iš tikrųjų per 2000–2006 m. laikotarpį kazino skaičius padidėjo nuo 66 iki 81, o sąlygos, kuriomis galima naudotis lošimų automatais kitose nei kazino vietose, kaip antai lošimų salonai, restoranai, kavinės ir apgyvendinimo vietos, neseniai buvo iš esmės supaprastintos.

68 Šiuo atžvilgiu pripažintina, kad remdamasis šiomis išvadomis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas gali teisėtai nuspręsti, jog dėl aplinkybės, kad azartinių lošimų, kuriems netaikomas pagrindinėje byloje nagrinėjamas valstybės monopolis, atžvilgiu kompetentingos valdžios institucijos vykdo arba toleruoja drąsinančią dalyvauti tokiuose kituose lošimuose politiką, o ne mažinančią progų lošti bei ribojančią šio sektoriaus veiklą nuosekliai ir sistemiškai, iš tikrųjų nebegalima veiksmingai pasiekti tikslo užkirsti kelią skatinimui pernelyg išlaidauti lošiant ir kovoti su priklausomybe nuo lošimų, dėl kurio ir buvo nustatytas minėtas monopolis, ir dėl to šio tikslo nebegalima pateisinti remiantis EB 49 straipsniu.

69 Dėl aplinkybės, kad įvairiems atitinkamiems azartiniams lošimams taikoma tai federalinių žemių, tai federalinės valstybės kompetencija, pažymėtina, kad, kaip matyti iš nusistovėjusios teismo praktikos, valstybė narė negali remtis savo vidaus teisės sistemos nuostatomis, praktika ar padėtimi, kad pateisintų Sąjungos teisėje nustatytų pareigų neįvykdymą. Dėl valstybės narės turimos diskrecijos padalyti kompetencijas valstybės viduje, visų pirma tarp centrinės, regioninės ir vietinės valdžios institucijų, valstybė narė negali būti, be kita ko, atleista nuo įsipareigojimo įvykdyti minėtas pareigas (šiuo klausimu žr., be kita ko, 2001 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją*, C-417/99, Rink. p. I-6015, 37 punktą).

70 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad nors kompetencijų valstybės viduje padalijimas, pagal kurį vieniems azartiniams lošimams taikoma federalinių žemių, kitiems – federalinės valstybės kompetencija, pagal Sąjungos teisę nedraudžiamas, vis dėlto tokiais atvejais atitinkamos federalinės žemės ir federalinės valstybės valdžios institucijos turi kartu vykdyti Vokietijos Federacinės Respublikos įsipareigojimą nepažeisti EB 49 straipsnio. Iš to darytina išvada, kad tais atvejais, kai to reikalauja šios nuostatos laikymasis, šios įvairios valdžios institucijos privalo koordinuoti atitinkamos kompetencijos vykdymą.

71 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į antrąjį pateiktą klausimą reikia atsakyti, jog EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jei yra nustatytas regioninis lažybų dėl sporto varžybų ir loterijų valstybės monopolis, kuriuo siekiama užkirsti kelią skatinimui per daug išlaidauti lošiant ir kovoti su priklausomybe nuo lošimų, ir jei nacionalinis teismas nustato:

— kad leidimus turintiems privatiems ūkio subjektams leidžiama verstis kitų azartinių lošimų veikla ir

— kad kitų azartinių lošimų, kuriems šis monopolis netaikomas ir kurie sukelia didesnę priklausomybę nei lošimai, kuriems šis monopolis taikomas, atžvilgiu kompetentingos valdžios institucijos vykdo ekspansinę pasiūlos politiką, kuria plėtojama ir skatinama lošimų veikla, visų pirma siekiant padidinti iš jos gaunamas pajamas,

minėtas teismas gali teisėtai padaryti išvadą, kad tokiu monopoliu negalima užtikrinti tikslo, dėl kurio jis buvo nustatytas ir kuriuo buvo siekiama sumažinti progų lošti ir nuosekliai ir sistemiškai riboti šio sektoriaus veiklą, įgyvendinimo.Tai, kad azartiniai lošimai, kuriems taikomas monopolis, priklauso regioninės valdžios institucijų kompetencijai, o kiti azartiniai lošimai – federalinės valdžios institucijų kompetencijai, šiuo atžvilgiu neturi reikšmės.

Dėl trečiojo klausimo

72 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jam prieštarauja nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią teisė gauti leidimą organizuoti azartinius lošimus ir jiems tarpininkauti, net ir įvykdžius įstatyme nustatytas leidimo suteikimo sąlygas, priklauso nuo kompetentingos leidimą suteikiančios institucijos diskrecijos.

73 Šis klausimas pateiktas kaip papildomas tuo atveju, jei į antrąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas monopolis prieštarauja EB 49 straipsniui. Tačiau kadangi būtent prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas, remdamasis Teisingumo Teismo suformuluotu atsakymu į šį antrąjį klausimą, turi nustatyti, ar tokį monopolį galima pateisinti teisėtais bendrojo intereso pagrindais, kuriais grindžiamas jo nustatymas, Teisingumo Teismas turi atsakyti į trečiąjį klausimą.

74 Vis dėlto Šlėzvigo-Holšteino federalinė žemė abejoja dėl šio klausimo priimtinumo, nes sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą jis yra nepakankamai motyvuotas.

75 Šiuo klausimu primintina, kad, remiantis nusistovėjusia teismo praktika, pagal SESV 267 straipsnyje nustatytą procedūrą tik nagrinėjantis bylą nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečios bylos aplinkybes turi įvertinti reikalingumą pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, kad galėtų priimti savo sprendimą ir nustatyti Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl kadangi pateikti klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu, Teisingumo Teismas iš principo privalo priimti sprendimą (žr., be kita ko, 2001 m. kovo 13 d. Sprendimo *PreussenElektra*, C-379/98, Rink. p. I-2099, 38 punktą ir 2009 m. kovo 10 d. Sprendimo *Hartlauer*, C-169/07, Rink. p. I-1721, 24 punktą).

76 Atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo galima tik tuomet, kai yra aišku, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos aplinkybėmis arba dalyku, kai problema hipotetinė arba kai Teisingumo Teismui nežinomos faktinės aplinkybės ar teisiniai pagrindai, kad jis galėtų naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus (žr. minėtų sprendimų *PreussenElektra* 39 punktą ir *Hartlauer* 25 punktą).

77 Šiuo atveju pažymėtina, kad, kaip matyti iš šio sprendimo 24 punkto, *Carmen Media* pareikšdama ieškinį siekia visų pirma tuo atveju, jei pagrindinėje byloje nagrinėjamas monopolis būtų pripažintas prieštaraujančiu Sąjungos teisei, kad atsakovėms pagrindinėje byloje būtų nurodyta suteikti jai leidimą verstis lažybų dėl sporto varžybų veikla Šlėzvigo-Holšteino federalinėje žemėje arba, nesuteikus leidimo, nesiimti veiksmų dėl jos veiklos, kol bus patvirtinta Sąjungos teisę atitinkanti leidimų išdavimo procedūra.

78 Be to, iš pagrindinėje byloje taikomų nacionalinės teisės nuostatų matyti, kad *GlüStV* 4 straipsnio 1 ir 2 dalyse ir *GlüStV AG* 5 straipsnio 1 dalyje išvardytos įvairios leidimų organizuoti azartinius lošimus ir jiems tarpininkauti suteikimo sąlygos, tačiau *GlüStV* 4 straipsnio 2 dalyje, be kita ko, patikslinama, kad negali būti reikalaujama suteikti leidimo.

79 Ši informacija leidžia suprasti priežastis, paskatinusias prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą pateikti trečiąjį klausimą, ir suvokti svarbą, kurią tam, kad būtų išspręsta pagrindinė byla, turi atsakymas į šį klausimą. Šios informacijos taip pat pakanka, kad Teisingumo Teismas galėtų naudingai atsakyti į tokį pateiktą klausimą.

80 Iš to darytina išvada, kad trečiasis prejudicinis klausimas priimtinas.

81 Dėl esmės reikia pažymėti, kad nors iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktos informacijos matyti, kad Šlėzvigo-Holšteino federalinė žemė įsteigė *NordwestLotto Schleswig-Holstein GmbH & Co. KG* loterijų ir lažybų dėl sporto varžybų monopolį, vis dėlto galimybė suteikti leidimus šioje srityje, bent jau teoriškai, buvo numatyta *GlüStV* 4 straipsnio 1 ir 2 dalyse ir *GlüStV AG* 5 straipsnio 1 dalyje.

82 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar tokia leidimų suteikimo tvarka, kaip nustatyta šiose nuostatose, atitinka EB 49 straipsnio reikalavimus, jei pagal ją teisė gauti leidimą organizuoti azartinius lošimus ir jiems tarpininkauti, net ir įvykdžius minėtose nuostatose nustatytas leidimo suteikimo sąlygas, priklauso nuo kompetentingos institucijos diskrecijos.

83 Kaip matyti iš šio sprendimo 46 punkto, kiekviena valstybė narė turi įvertinti, ar, atsižvelgiant į siekiamą teisėtą tikslą, būtina visiškai ar iš dalies uždrausti azartinių lošimų sektoriui priskirtiną veiklą, ar ją tik apriboti, ir šiuo tikslu numatyti daugiau ar mažiau griežtą kontrolės tvarką.

84 Iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos aišku, kad jei valstybė narė siekia sumažinti progų lošti, ji iš principo turi teisę įtvirtinti leidimų suteikimo tvarką ir nustatyti leidimus turinčių ūkio subjektų skaičiaus apribojimus (žr. minėto Sprendimo *Placanica ir kt.* 53 punktą).

85 Vis dėlto tokia valstybių narių turima diskrecija apriboti azartinių lošimų pasiūlą neatleidžia jų nuo pareigos įsitikinti, jog nustatyti apribojimai atitinka Teisingumo Teismo praktikoje nustatytus reikalavimus, ypač proporcingumo. (be kita ko, žr. minėto Sprendimo *Liga Portuguesa de Futebol Profissional ir Bwin International* 59 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

86 Tačiau pirmiausia primintina, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką, jei valstybėje narėje įtvirtinta leidimų suteikimo tvarka, kuria siekiama teismo praktikoje pripažintų teisėtų tikslų, tokia tvarka negalima pateisinti nacionalinės valdžios institucijų diskrecinio elgesio, dėl kurio Sąjungos teisės nuostatos, susijusios su pagrindine laisve, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, prarastų savo veiksmingumą (be kita ko, žr. 2010 m. birželio 3 d. Sprendimo *Sporting Exchange*, C-203/08, Rink. p. I-4695, 49 punktą).

87 Iš tiesų, kad išankstinio administracinio leidimo suteikimo tvarka būtų pateisinama, net jeigu ja nukrypstama nuo pagrindinės teisės, ji turi būti pagrįsta objektyviais, nediskriminaciniais ir iš anksto žinomais kriterijais, užtikrinančiais, kad bus pakankamai apribota nacionalinės valdžios institucijų diskrecija ir kad ja nebus piktnaudžiaujama. Be to, kiekvienas asmuo, nukentėjęs nuo tokia nukrypti leidžiančia nuostata pagrįstos ribojamosios priemonės, turi turėti teisę į teisminės gynybos priemonę (žr. minėto Sprendimo *Sporting Exchange* 50 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

88 Dėl *GlüStV* 4 straipsnyje numatyto leidimo Šlėzvigo-Holšteino federalinė žemė rašytinėse pastabose visų pirma pažymėjo, kad nacionalinės valdžios institucijos turima diskrecija nėra absoliuti, o apribota siekiamu teisėtu tikslu, proporcingumo principu ir pagrindinėmis teisėmis. Taip išvengiama bet kokio neobjektyvaus vertinimo ir užtikrinama teisinės valstybės reikalavimus atitinkanti teismo kontrolė. Anot Šlėzvigo-Holšteino federalinės žemės, nustačius įvairias sąlygas ir nurodžius, kad minėtas leidimas suteikiamas, kai jos įvykdomos, *GlüStV AG* 5 straipsnio 1 dalimi apibrėžtos minėtos valdžios institucijos diskrecijos ribos. Tačiau Vokietijos vyriausybė tvirtina, kad Vokietijos teisės sistemoje nustatyta teisė į teisminės gynybos nuo diskrecija pagrįstų neteisėtų administracinių sprendimų priemonę.

89 Būtent nacionalinis teismas turi aiškinti nacionalinę teisę, kai jis, prireikus, turi nustatyti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos teisės nuostatos, kaip antai *GlüStV* 4 straipsnio 1 ir 2 dalys, taip pat *GlüStV AG* 5 straipsnio 1 dalis, atitinka Sąjungos teisės nustatytus reikalavimus, pavyzdžiui, paminėtus šio sprendimo 85–87 punktuose.

90 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į trečiąjį pateiktą klausimą reikia atsakyti, jog EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jeigu valstybėje narėje nustatyta išankstinio administracinio leidimo siūlyti tam tikrus azartinius lošimus suteikimo

tvarka, tokia tvarka, kuria nukrypstama nuo minėtoje nuostatoje garantuojamos laisvės teikti paslaugas, tenkina joje numatytus reikalavimus tik tuomet, jei yra pagrįsta objektyviais, nediskriminaciniais ir iš anksto žinomais kriterijais, užtikrinančiais, kad bus pakankamai apribota nacionalinės valdžios institucijų diskrecija ir kad ja nebus piktnaudžiaujama. Be to, kiekvienas asmuo, nukentėjęs nuo tokia nukrypti leidžiančia nuostata pagrįstos ribojamosios priemonės, turi turėti teisę į teisminės gynybos priemonę.

Dėl ketvirtojo klausimo

91 Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jam prieštarauja nacionalinės teisės nuostata, kuria draudžiama organizuoti viešai prieinamus azartinius lošimus internetu ir jiems tarpininkauti, visų pirma, jei paaiškėja, kad pereinamuoju vienų metų laikotarpiu tam tikriems ūkio subjektams, kurie iki tol veikė tik internetu, sudaroma galimybė pereiti prie kitų leidžiamų veiklos vykdymo būdų, jei per šį pereinamąjį laikotarpį laikomasi įvairių nepilnamečių ir lošėjų apsaugos nuostatų.

92 Šlėzvigo-Holšteino federalinė žemė nurodo, jog iš šio klausimo formuluotės neaišku, ar juo klausiama tik dėl pereinamojo laikotarpio, kaip antai nustatyto pagrindinėje byloje nagrinėjama nuostata, atitikties Sąjungos teisei, ar jis taip pat susijęs su principiniu draudimu siūlyti internetu azartinius lošimus.

93 Tačiau šios abejonės nepagrįstos.

94 Iš tikrųjų pirmiausia iš pačios prejudicinio klausimo formuluotės matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas apskritai ir iš esmės nori sužinoti, ar draudimas organizuoti azartinius lošimus internetu ir jiems tarpininkauti suderinamas su Sąjungos teise, o pereinamųjų nuostatų buvimas buvo paminėtas tik kaip ypatybė, kaip tai patvirtina žodžių junginio „visų pirma“ vartojimas, į kurią pagrindinėje byloje taip pat reikia atsižvelgti.

95 Be to, kaip matyti iš šio sprendimo 37 punkto, sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą išreikštos abejonės labai bendrai susijusios su klausimu, ar draudimu, kaip antai nustatytas *GlüStV* 4 straipsnio 4 dalyje, galima pasiekti apibrėžtų nepilnamečių apsaugos ir kovos su priklausomybės nuo lošimų pavojumi tikslų, kuriais grindžiamas pagrindinėje byloje nagrinėjamų teisės nuostatų priėmimas.

96 Galiausiai tik tuo atveju, jei iš principo uždraudus siūlyti internetu azartinius lošimus būtų galima įgyvendinti siekiamus teisėtus tikslus, galima būtų kelti klausimą, ar pereinamojo laikotarpio, kaip antai nagrinėjamasis pagrindinėje byloje, nustatymas gali daryti poveikį minėtai galimybei.

97 Pirma, dėl draudimo internetu organizuoti azartinius lošimus ir jiems tarpininkauti pažymėtina, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas suabejojo tik dėl šio draudimo atitikties Sąjungos teisei bendrąja prasme, paminėta šio sprendimo 95 punkte.

98 Kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepatikslino, kokio pobūdžio abejonių turi šiuo klausimu, o tik padarė nuorodą į poziciją, išreikštą Vokietijos Federacinei Respublikai skirtoje Komisijos išsamioje nuomonėje po to, kai ši pranešė apie *GlüStV* projektą, tačiau jos nepaaiškino, Teisingumo Teismas išnagrinės tik ar draudžiančia siūlyti internetu azartinius lošimus priemone, kaip antai įtvirtinta *GlüStV* 4 straipsnio 4 dalyje, galima pasiekti tikslo užkirsti kelią skatinimui pernelyg išlaidauti lošiant ir kovoti su priklausomybe nuo lošimų, taip pat apsaugoti jaunimą.

99 Šiuo atžvilgiu visų pirma pažymėtina, jog Teisingumo Teismas jau pripažino, kad paprasčiausią draudimą verstis valstybės narės teritorijoje azartinių lošimų veikla, šiuo atveju loterijomis, galima pateisinti šiais privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais (žr. minėtą Sprendimą *Schindler*).

100 Pagrindinėje byloje ginčijamas draudimas susijęs ne tik su vertimusi tam tikra azartinio lošimo veikla, bet su azartinių lošimų siūlymo būdu, t. y. internetu.

101 Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę išreikšti nuomonę dėl ypatumų, susijusių su azartinių lošimų siūlymu internetu (žr. minėto Sprendimo *Liga Portuguesa de Futebol Profissional ir Bwin International* 72 punktą).

102 Jis taip pat pažymėjo, jog dėl to, kad vartotojas ir ūkio subjektas tiesiogiai nebendrauja, azartiniams lošimams internetu būdingas kitokio pobūdžio ir didesnis pavojus, palyginti su tradicinėmis tokių lošimų rinkomis, turint omenyje galimą ūkio subjektų

sukčiavimą, nukreiptą prieš vartotojus (minėto Sprendimo *Liga Portuguesa de Futebol Profissional ir Bwin International* 70 punktas).

103 Pažymėtina, kad azartinių lošimų siūlymo internetu požymiai taip pat gali būti kitokio pobūdžio ir didesnis pavojaus šaltinis, palyginti su tradicinėmis tokių lošimų rinkomis, kalbant apie vartotojų ir atskirai apie jaunimo ir asmenų, kurie turi ypatingą polinkį lošti arba kuriems toks polinkis gali išsivystyti, apsauga. Be ką tik paminėtos vartotojo ir operatoriaus tiesioginio bendravimo stokos, ypač lengva ir nepertraukiama prieiga prie internetu siūlomų lošimų, taip pat galimas didesnis tokios tarptautinio pobūdžio pasiūlos mastas ir dažnumas aplinkoje, kuriai, be kita ko, būdinga lošėjo izoliacija, anonimiškumas ir socialinės kontrolės nebuvimas, taip pat yra kriterijai, skatinantys didesnę priklausomybę nuo lošimų ir pernelyg dideles išlaidas lošiant bei atitinkamai didinantys su tuo susijusias neigiamas socialines ir moralines pasekmes, kaip nurodyta nusistovėjusioje teismo praktikoje.

104 Be to, pasakytina, kad, turint omenyje valstybių narių diskreciją, nustatant vartotojų ir socialinės santvarkos apsaugos azartinių lošimų sektoriuje lygį ir atsižvelgiant į proporcingumo kriterijų nebūtina, kad valstybės narės valdžios institucijų nustatyta ribojamoji priemonė atitiktų visų kitų valstybių narių koncepciją dėl aptariamo teisėto intereso apsaugos būdų (pagal analogiją žr. 2009 m. balandžio 28 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-518/06, Rink. p. I-3491, 83 ir 84 punktus).

105 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, reikia pripažinti, kad nors azartinių lošimų siūlymas tradiciniais būdais nedraudžiamas, bet kokio tokių lošimų siūlymo internetu

draudimu iš principo galima pasiekti teisėtą tikslą užkirsti kelią skatinimui pernelyg išlaidauti lošiant ir kovoti su priklausomybe nuo lošimų, taip pat apsaugoti jaunimą.

106 Antra, kalbant apie pereinamąjį laikotarpį, kaip nagrinėjamasis pagrindinėje byloje, reikia nuodugniai patikrinti, ar juo nedaromas neigiamas poveikis atitinkamų teisės aktų nuoseklumui ir negaunamas siekiamam tikslui priešingas rezultatas.

107 Šiuo klausimu visų pirma darytina išvada, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama pereinamojo laikotarpio priemonė taikoma tik loterijoms, o ne kitiems azartiniams lošimams.

108 Be to, iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paaiškinimų matyti, kad šia pereinamojo laikotarpio priemone tik siekiama suteikti ūkio subjektams, kurie iki tol teisėtai internetu siūlė loterijas atitinkamoje federalinėje žemėje, įsigaliojus jų pradinės veiklos draudimui, galimybę pakeisti savo veiklą ir kad ši priemonė apribota vienų metų laikotarpiu, kurio negalima laikyti nepagrįstu.

109 Galiausiai svarbu pažymėti, pirma, kad iš *GlüStV* 25 straipsnio 6 dalies ir *GlüStV AG* 9 straipsnio matyti, jog per pereinamąjį laikotarpį atitinkami ūkio subjektai privalo laikytis tam tikrų sąlygų, susijusių su nepilnamečių ir lošėjų, kuriems nustatytas draudimas lošti, nepatekimo užtikrinimu, statymų limitų nustatymu, siūlomų lošimų būdais ir dažnumu bei socialinių priemonių įgyvendinimu, o antra, kad Šlėzvigo-Holšteino federalinė žemė Teisingumo Teisme nurodė, jog galimybę pasinaudoti šia pereinamąja priemone turi turėti visi suinteresuotieji loterijas rengiantys ūkio subjektai, nieko nediskriminuojant.

110 Taigi nemanytina, kad toks pereinamasis laikotarpis, kurį, atrodo, galima pateisinti teisinio saugumo samprotavimais (žr. pagal analogiją 2008 m. liepos 17 d. Sprendimo *ASM Brescia*, C-347/06, Rink. p. I-5641, 68–71 punktus), galėtų daryti poveikį

draudžiančios siūlyti lošimus internetu priemonės nuoseklumui ir jos tinkamumui siekiamiems teisėtiems tikslams įgyvendinti (žr. pagal analogiją dėl laikinosios draudimo valdyti vaistines ne farmacininkams išimties 2009 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Apothekerkammer des Saarlandes ir kt.*, C-171/07 ir C-172/07, Rink. p. I-4171, 45–50 punktus).

111 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į ketvirtąjį pateiktą klausimą reikia atsakyti, jog EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad nacionalinės teisės nuostata, kuria draudžiama organizuoti viešai prieinamus azartinius lošimus internetu ir jiems tarpininkauti bei siekiama užkirsti kelią skatinimui pernelyg išlaidauti lošiant ir kovoti su priklausomybe nuo lošimų, taip pat apsaugoti jaunimą, iš principo galima pasiekti tokių teisėtų tikslų, nors tokių azartinių lošimų siūlymas tradiciniais būdais nedraudžiamas. Tai, kad toks draudimas taikomas kartu su pereinamąja nuostata, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, negali padaryti minėto draudimo netinkamo.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

112 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad ūkio subjektas, norintis siūlyti lažybas dėl sporto varžybų kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje jis įsteigtas,

ir toliau patenka į EB 49 straipsnio taikymo sritį, nepaisant to, kad šis ūkio subjektas neturi leidimo, kuriuo suteikiama teisė siūlyti tokias lažybas jo įsisteigimo valstybėje narėje esantiems asmenims, bet tik turi leidimą siūlyti šias paslaugas asmenims, esantiems už minėtos teritorijos ribų.

2. EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jei yra nustatytas regioninis lažybų dėl sporto varžybų ir loterijų valstybės monopolis, kuriuo siekiama užkirsti kelią skatinimui per daug išlaidauti lošiant ir kovoti su priklausomybe nuo lošimų, ir jei nacionalinis teismas nustato:

— kad leidimus turintiems privatiems operatoriams leidžiama verstis kitų azartinių lošimų veikla ir

— kad kitų azartinių lošimų, kuriems šis monopolis netaikomas ir kurie sukelia didesnę priklausomybę nei lošimai, kuriems šis monopolis taikomas, atžvilgiu kompetentingos valdžios institucijos vykdo ekspansinę pasiūlos politiką, kuria plėtojama ir skatinama lošimų veikla visų pirma siekiant padidinti iš jos gaunamas pajamas,

minėtas teismas gali teisėtai padaryti išvadą, kad tokiu monopoliu negalima užtikrinti tikslo, dėl kurio jis buvo nustatytas ir kuriuo buvo siekiama sumažinti progų lošti bei nuosekliai ir sistemiškai riboti šio sektoriaus veiklą, įgyvendinimo.

Tai, kad azartiniai lošimai, kuriems taikomas monopolis, priklauso regioninės valdžios institucijų kompetencijai, o kiti azartiniai lošimai – federalinės valdžios institucijų kompetencijai, šiuo atžvilgiu neturi reikšmės.

3. EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jeigu valstybėje narėje nustatyta išankstinio administracinio leidimo siūlyti tam tikrus azartinius lošimus suteikimo tvarka, tokia tvarka, kuria nukrypstama nuo minėtoje nuostatoje garantuojamos laisvės teikti paslaugas, tenkina joje numatytus reikalavimus tik tuomet, jei yra pagrįsta objektyviais, nediskriminaciniais ir iš anksto žinomais kriterijais, užtikrinančiais, kad bus pakankamai apribota nacionalinės valdžios institucijų diskrecija ir kad ja nebus piktnaudžiaujama. Be to, kiekvienas asmuo, nukentėjęs nuo tokia nukrypti leidžiančia nuostata pagrįstos ribojamosios priemonės, turi turėti teisę į teisminės gynybos priemonę.

4. EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad nacionalinės teisės nuostata, kuria draudžiama organizuoti viešai prieinamus azartinius lošimus internetu ir jiems tarpininkauti bei siekiama užkirsti kelią skatinimams pernelyg išlaidauti lošiant ir kovoti su priklausomybe nuo lošimų, taip pat apsaugoti jaunimą, iš principo galima pasiekti tokių teisėtų tikslų, nors tokių azartinių lošimų siūlymas tradiciniais būdais nedraudžiamas. Tai, kad toks draudimas taikomas kartu su pereinamąja nuostata, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, negali padaryti minėto draudimo netinkamo.

Parašai.